

Симферополь: Крымское областное отделение общества по распространению политических и научных знаний УССР, 1957. – 28 с.

45. Шкляев И.Н. Одесса в смутное время. – Одесса: Студия "Негоциант", 2004. – 158 с.

46. Якушкин Е., Полунин С. Английская интервенция в 1918-1920 гг. – М. – Л.: Государственное издательство, 1928. – 105 с.

47. Ainsworth J. Sidney Reilly's reports from South Russia, December 1918-March 1919 // *Europe-Asia Studies*. – 1998, №50(8). – P. 1447-1470.

48. Bradley J. *Allied Intervention in Russia*. – N.-Y.: Basic Books, 1968. – 272 p.

49. Brinkley G.A. *The Volunteer Army and the Allies Intervention in South Russia, 1917-1921*. – Indiana: University of Notre Dame Press, 1966. – 468 p.

50. *Collection of reports on bolshevism in Russia*. – London: Published by His Majesty's Stationery Office, 1919. – 109 p.

51. *Documents on the British Foreign Policy, 1919-1939*. – L.: HMSO, 1949, First series, Vol. III. – 909 p.

52. Kettle M. *Churchill and the Archangel Fiasco: November 1918 – July 1919*. – L., N.-Y.: Routledge, 1992. – 582 p.

53. Lazarski C. *The lost opportunity: attempts at unification of the anti-Bolsheviks, 1917-1919*. Moscow, Kiev, Jassy, Odessa. – Lanham, Boulder, New York, Toronto, Plymouth, UK: University Press of America, 2008. – 181 p.

54. *Papers relating to the foreign relation of the United States, 1918. Russia*. – Washington: United States Government Printing Office, 1932. – 887 p.

Дергачова А. С.

УДК 94(82):327.5:341.123.02"1945"

АРГЕНТИНСЬКЕ ПИТАННЯ НА ПЕРШІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

У даній статті розглядається проблема боротьби СРСР та США за включення Аргентини в число країн-засновників ООН. Проаналізовані цілі і результати діяльності дипломатії обох сторін в цьому напрямку. Особлива увага приділена зовнішній політиці Аргентини в 1939-1945 рр., її співпраці з країнами "Осі". Наведені погляди аргентинських дослідників на дану проблему.

Ключові слова: Аргентина, конференція ООН в Сан-Франциско, СРСР, США, боротьба.

25 квітня-26 червня 1945 р. в Сан-Франциско відбулася конференція Об'єднаних Націй, що завершилася створенням ООН – універсальної міжнародної організації, без якої неможливо представити сучасний світ. Засновники ООН – СРСР, США, Англія та Китай – направили запрошення

на конференцію 40 державах світу, з яких майже половина представляли Латинську Америку.

Таке представництво виглядало дуже переконливим. Ця обставина вже тоді давала підстави вважати, що латиноамериканці в силу своєї історичної спільності культури, мови і тому подібне складуть в організації, що створювалася, певне ядро, свого роду блок, який виступатиме (принаймні, у той час) з єдиних позицій континентальної солідарності. Подальший хід подій показав, що в цілому ці припущення виправдалися. Тим паче, що впродовж тривалого часу позиції багатьох латиноамериканських держав (що відбивалося і в ООН) не раз визначалися тиском їх північного сусіда і економічною залежністю від нього.

Ще раніше США доклали немало зусиль для заснування слухняного латиноамериканського блоку. Так, на початку 1944 р. заступник держсекретаря США К.Халл заявляв про те, що узгодженість дій американських держав буде потрібна для створення міжнародної організації [21, р. 1145].

21 лютого-8 березня 1945 р. Сполучені Штати провели конференцію американських держав в Мехіко, на якій була прийнята так звана Чапультепекська декларація [13], що стала основою створення блоку американських країн в ООН і "машини голосування". Цей блок повинен був стати, по задумах американських політичних кіл, опорою для проведення політики США [2, с. 106]. Не випадково тому і в преамбулі Чапультепекського акту від імені представлених на конференції урядів проголошувався принцип взаємодопомоги і солідарності усіх країн американського континенту [13]. Як відмічав видатний радянський вчений С.А.Гоніонський, одне з найважливіших завдань американської дипломатії в Чапультепекі полягало в тому, щоб "забезпечити одностайну підтримку США" в Сан-Франциско [2, с. 107].

Підводячи підсумки конференції в Мехіко, газета "Вашингтон пост" відмічала, що хоча "юридично усі американські республіки рівні ... проте безперечний факт полягає в тому, що керівництво довірене Сполученим Штатам" [19]. Цей і цілий ряд інших фактів дозволяли передбачати в тій чи іншій мірі загальні позиції країн Латинської Америки на майбутній конференції в Сан-Франциско.

Вже з самого початку роботи конференції радянська делегація йшла назустріч латиноамериканцям по цілому ряду пунктів. Так, нарком закордонних справ В.М.Молотов схвалив пропозицію США про введення у Виконавчий комітет конференції представників Бразилії і Мексики. Він же виступив з ініціативою доповнити список чилійською делегацією [4, с. 95]. За пропозицією радянської делегації було прийнято рішення

ствердити в якості другої (після англійського) офіційної мови на конференції іспанську.

Проблема Аргентини стала першим дипломатичним конфліктом "холодної війни". Після початку військових дій в Європі Аргентина офіційно заявила про свій нейтралітет [18]. Але в силу об'єктивних умов торгових і економічних стосунків нейтралітет Аргентини був забарвлений симпатією до країн фашистських держав. Німеччина, Італія і Японія для Аргентини в чисто економічному, а частково і політичному плані були дуже перспективними.

Цю позицію "загравання" можна пояснити тим, що ще до війни фашистські держави мали міцні політичні і економічні зв'язки з Аргентиною, яка була великим виробником і експортером на світовий ринок сільсько-господарської і тваринницької продукції [9, с. 86]. Аргентина, що заявила про свій нейтралітет у вересні 1939 р., впродовж усієї війни вела через франкістську Іспанію активну торгівлю з Німеччиною і Італією [8, с. 4].

Поза сумнівом, що правлячі круги Аргентини, які довгий час вважали, що в Другій світовій війні переможе Німеччина, не хотіли псувати "майбутні стосунки" з переможцем. І тому Аргентина відмовилася прийняти допомогу США по ленд-лізу, бо в обмін на постачання озброєння американці вимагали підписати угоду про взаємну допомогу у війні [16]. Аргентинський уряд утримався від такого кроку, оскільки, як заявив в спеціальному меморандумі начальник штабу військово-морського флоту віце-адмірал Х. Фаблете, тим самим Аргентина "на ділі порушить нейтралітет" [14, р. 96-97]. Такі дії засуджувалися не лише в самій Латинській Америці, але і далеко за її межами, зокрема в США і Великобританії. Актуальність аргентинської політики у роки війни підтверджується публікаціями на сторінках радянської преси заяв американського і англійського урядів з питання Аргентини [6, с. 3].

Проте в умовах корінного перелому в ході Другої світової війни на користь країн антигітлерівської коаліції аргентинські військові не могли проводити колишній курс зовнішньої політики. Уряд Фарреля-Перона 27 березня 1945 р. оголосив війну країнам осі, конфіскувавши німецькі банківські активи і деякі німецькі компанії. Головним учасником такої зміни політики Буенос-Айреса були США, зацікавлені у входженні Аргентини в майбутній (по їх задумках) проамериканський блок в ООН і в послабленні позицій Англії в цій країні.

Уперше про те, щоб запросити Аргентину увійти до складу ООН, йшлося 30 квітня на засіданні Виконкому конференції. Радянська делегація виступила проти. Адже ще на Ялтинській конференції було вирішено, що в

Сан-Франциско мають бути запрошені ті з неприєднаних націй, які оголосять війну фашистським державам до 1 березня 1945 р. [3, с. 25; 1, с. 245]. Аргентина оголосила війну країнам осі вже після цього терміну, 27 березня. Але в Сан-Франциско в цілях зміцнення американського блоку делегація США, порушуючи раніше досягнуті домовленості, висловлювалася за допуск Аргентини в ООН. У зв'язку з цим конфліктом на конференції ООН виникла криза, яка протікала досить гостро [5, с. 76]. Латиноамериканські країни, що мали в розпорядженні 19 голосів, наполягали на задоволенні вимог Аргентини, хоча за регламентом ця країна виключалася з числа учасників конференції. "При розгляді питання про Аргентину ми повинні зважати на те, що маємо справу з країною, що оголосила війну державам "осі". Уряди латиноамериканських країн засуджували поведінку Аргентини у минулому. Але зараз це інше питання", – заявив на п'ятому пленарному засіданні конференції Об'єднаних Націй міністр закордонних справ Колумбії А.Л.Комарго [7, с. 166-167]. У цьому питанні А.Л.Комарго підтримали представники усіх латиноамериканських країн.

Проте радянська делегація негативно віднеслася до такої постановки проблеми. В.М.Молотов підкреслював: "Усім відомо, що за ці роки війни далеко не завжди як зовнішня, так і внутрішня політика аргентинського уряду схвалювалася іншими Об'єднаними Націями. Тому цілком природно, що радянська делегація, бажаючи ознайомитися з цим питанням сама, виступає з пропозицією відкласти розгляд цього питання на декілька днів" [7, с. 164]. Втім зовсім не слідувало, що В.М.Молотов був непримиреним супротивником прийняття Аргентини в ООН. Вказавши на те, що деякі представники латиноамериканських країн говорять про позитивні зміни в Аргентині, він заявив, що у такому разі потрібно, "щоб радянській делегації була дана можливість впродовж деякого часу ознайомитися з фактами і переконатися в тому, що в Аргентині положення дійсно змінилося на краще, що подібні заяви дійсно відповідають фактам. Але для цього вимагається деякий час, принаймні декілька днів". І знову підкреслив, що "досі усі запрошення на цю конференцію сприймалися одностайно чотирма урядами... Ми вважаємо це дуже хорошим правилом і ми проти того, щоб ламати цю єдність". Таким чином підсумував свій виступ глава радянської делегації, "питання про запрошення на цю конференцію Аргентини слід відкласти... на декілька днів для вивчення" [7, с. 165-166]. Радянська пропозиція носила певною мірою компромісний характер і зовсім не означала, що Радянський Союз був категорично і назавжди проти прийняття Аргентини в ООН.

Навколо аргентинського питання розгорнулася дискусія. Позицію СРСР підтримав глава бельгійської делегації А.Спаак. Колумбія, Мексика, Перу

одноставно висловилися за прийняття Аргентини в ООН. У виступах їх делегатів явно проглядала латиноамериканська солідарність. Показовою стала мова держсекретаря США Е.Р.Стеттінюса. Він заявив, що оскільки Аргентина скоординувала свою політику з політикою інших країн Латинської Америки, підписала Чапультепекську декларацію і оголосила війну Японії і Німеччині, то "американські республіки... щиро бажають, щоб Аргентина приєдналася до них на конференції в Сан-Франциско". Далі він підкреслив, що уряд США "повністю погоджується з цим бажанням братських американських республік" [4, с. 188].

Державний секретар США Е.Р. Стеттінюс і 30 інших делегатів оцінили позицію латиноамериканських представників і проголосували за запрошення Аргентини на конференцію. В.М.Молотов разом з делегатами Чехословаччини і Югославії проголосували проти цієї пропозиції [4, с. 171]. Тож, напруженість у взаєминах між країнами Сходу і Заходу існувала ще в роки Другої світової війни. Особливо яскраво це виявилось на конференції в Сан-Франциско, де мало місце прагнення протиставити СРСР і дружні йому країни – Югославію і Чехословаччину – західним державам – США, Великобританії, Франції і іншим, що йдуть у фарватері їх політики.

Таким чином, 30 квітня делегація Республіки Аргентина була допущена в члени-засновники ООН і підписала Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду [10].

Такими були обставини прийняття Аргентини в ООН. Аргентинська сучасна офіційна точка зору, проте, умовчує про цей інцидент [12; 17], підкреслюючи лише той факт, що Аргентина, будучи однією з країн-засновниць ООН, підписала Статут Організації Об'єднаних Націй. Цієї ж лінії дотримується і аргентинська періодика тих років [11].

Історія цього питання не раз висвітлювалася в роботах аргентинських авторів. Так, Альдо Сесар Вакс стверджує, що в 1945 р. в Сан-Франциско радянська сторона "використала" спірну ситуацію з Аргентиною, щоб добитися поступок від своїх союзників – прийняття в ООН України і Білорусії і "прорадянського" уряду Польщі [20, р. 24-25]. Але, очевидно, аргентинський дослідник забув (чи не знав), що це питання було вирішене позитивно ще на Ялтинській конференції трьох великих держав (4-11 лютого 1945 р.). США і Великобританія висловилися за включення України і Білорусії в число членів – засновників ООН, враховуючи вклад народів цих республік у розгром Німеччини. Проте, А.С. Вакс не намагався обілити поведінку уряду Аргентини воєнних років і освітив у своїй книзі позицію СРСР в ООН у аргентинській "справі", представивши точки зору ра-

дянських істориків на цю проблему без щонайменших спотворень. Інший аргентинський історик І.Хильберт у своїй фундаментальній монографії "Золото Москви" пише, що посол Аргентини у Вашингтоні І.Гарсія ще до відкриття конференції в Сан-Франциско отримав інструкції з Буенос-Айресу про проведення переговорів з посольством СРСР в США про встановлення дипломатичних стосунків з СРСР в обмін на згоду радянської сторони проголосувати за прийом Аргентини в ООН, а 30 квітня, напередодні голосування, аргентинська делегація нібито з тими ж пропозиціями звернулася до В.М.Молотова [15, р. 116]. Але ніякими документами ці відомості Хильберт не підтверджує. Також пояснюючи, чому аргентинські демарші не досягли мети ні у Вашингтоні, ні в Сан-Франциско, він стверджує, що навіть якщо аргентинська делегація і "виходила" в ООН на В.М.Молотова, то лінію поведінки наркома можна пояснити як безпосередньо його заявою в ООН ("вивчити питання"), так і відсутністю у нього відповідних інструкцій з Москви [15, р. 117].

Аргентинське питання на конференції доводить наростання напруженості у взаємовідносинах Схід – Захід. Важко точно визначити початок "холодної війни". Досі воно є дискусійним в історіографії. Проте, відлік зазвичай ведеться від промови У.Черчілля у Фултоні 5 березня 1946 р. Навряд чи, це відповідає об'єктивній дійсності. Те, що "холодна війна" почалася до фултонської промови У.Черчілля, не викликає сумніву. Особливо яскраво це виразилося на конференції Об'єднаних Націй в Сан-Франциско, де виявилось бажання США зайняти лідируюче положення в ООН. США, виступаючи за допуск Аргентини в ООН, мали перед собою дві цілі. По-перше, виходячи зі своїх геополітичних інтересів, прагнули зміцнити блок американських держав в Об'єднаних Націях. По-друге, намагалися задовольнити потребу Аргентини, яка прагнула вступити в ООН. СРСР, розуміючи розрахунки американців, наполягав на дотриманні домовленостей Ялтинської зустрічі і вимагав відкласти обговорення питання Аргентини і дати можливість радянській делегації переконатися в тому, що політика аргентинського уряду дійсно змінилась. Така позиція радянської дипломатії базувалася як на втіленні у життя принципів ленінської зовнішньої політики – принципів і послідовність, так і на ідеологічних постулатах, головними з яких були факти економічного і дуже тісного співробітництва Аргентини з державами осі навіть на початку 1945 р. й оцінка уряду Фарреля-Перона як фашистського в СРСР. Питання вдалося вирішити завдяки голосуванню, в ході якого більшість делегатів проголосувала за допуск Аргентини в ООН.

Dergacheva A.S.

THE PROBLEM OF ARGENTINA AT THE FIRST UNITED NATIONS CONFERENCE

The article treats about the fighting of USSR and USA for affiliation of Argentina in The United Nations countries-founders. The goals and results of activity of diplomacy of both countries in these directions are analyzed. The special attention is given to foreign policy of Argentina in 1939-1945, to its cooperation with the "Axis" countries. The analysis of views of the researchers of Argentina on this problem is provided.

Key words: Argentina, United Nations conference in San Francisco, USSR, USA, fighting.

Дергачева А.С.

АРГЕНТИНСКИЙ ВОПРОС НА ПЕРВОЙ КОНФЕРЕНЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ

В данной статье рассматривается проблема борьбы СССР и США за включение Аргентины в число стран-основателей ООН. Проанализированы цели и результаты деятельности дипломатии обеих сторон в этом направлении. Особое внимание уделено внешней политике Аргентины в 1939-1945 гг., ее сотрудничеству со странами "Оси". Приведен анализ взглядов аргентинских исследователей на данную проблему.

Ключевые слова: Аргентина, конференция ООН в Сан-Франциско, СССР, США, борьба.

Джерела та література

1. Бережков В.М. Страницы дипломатической истории. – М.: Международные отношения, 1987.
2. Гонионский С.А. Латинская Америка и США. 1939 – 1959. Очерки истории дипломатических отношений. – М., 1960.
3. Дурденевский В.Н., Крылов Б.Н. Организация Объединенных Наций: Сб. документов, относящихся к созданию и деятельности. – М., 1956.
4. Конференция Объединенных Наций в Сан-Франциско 25 апреля-26 июня 1945 г. – М., 1980.
5. На конференции в Сан-Франциско 1945 года. К созданию Организации Объединенных Наций // Дипломаты вспоминают. Мир глазами ветеранов дипломатической службы. – М.: Научная книга, 1997.
6. Правда. – 1943. – 2 января.
7. Советский Союз на международных конференциях периода Великой Отечественной войны 1941 – 1945 гг.: Сб. документов. – Т.5. Конференция Объединенных Наций в Сан-Франциско, 25 апреля – 26 июня 1945 г. – М., 1984.
8. Солодовников С.Н. Иностраннный капитал в экономике Аргентины. – М., 1980.

9. Стародубцев В.Ф. Змея, раскуривающая трубку // Латинская Америка. – 2000. – №5. – С. 82 – 87.

10. Устав Организации Объединенных Наций и Статут Международного Суда // <http://www.un.org/ru/documents/charter/index.shtml><http://www.un.org/ru/documents/charter/index.shtml>. (04. 10. 2011).

11. Argentina Archives and Libraries. // https://wiki.familysearch.org/en/Argentina_Archives_and_Libraries#Archives_in_Argentina. (04. 10. 2011).

12. ARGENTINA EN NACIONES UNIDAS // http://www.un.int/argentina/argentina_enla_onu.htmlhttp://www.un.int/argentina/argentina_enla_onu.html. (04.10.2011).

13. Britannica Annals of American History: The Act of Chapultepec 1945 // www.answers.com/.../the-act-of-chapultepec. (04. 10. 2011).

14. Conil P.A., Ferrari G. Política exterior Argentina. 1930 – 1962. – Buenos Aires, 1962.

15. Gilbert I. El oro de Moscu. – Buenos Aires, 1994.

16. La Nacion. – Buenos Aires, 1941. – 25.XI. // http://www.elpais.com/articulo/sociedad/ARGENTINA/LA_NACION_/DIARIO/periodico/conservador/argentino/Nacion/ha/cumplido/115/anos/elpepisc/19850106elpepisc_8/Tes. (04.10.2011).

17. Ministerio de Relaciones Exteriores. // <http://www.mrecic.gov.ar/>. (04.10. 2011).

18. Report of the United States Delegate to the Meeting of the Foreign Ministers of the American Republics, 1939. – Panama, Washington, 1940. // www.mtholyoke.edu/acad/.../interwar.htm. (04.10.2011).

19. The Washington Post. – 1945. – 25.III. // <http://www.washingtonpost.com/> (04.10.2011).

20. Vacs A.C. Los socios discretos. El nuevo caracter en las relaciones entre la Argentina y la Union Sovietica. – Buenos Aires, 1984.

21. Xull C. The Memoirs. – Vol. II. – New York, 1948.

Казаків Т.М.

УДК 94(37):281.3:929Тертуліан"01"

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНОЇ ДОКТРИНИ ТЕРТУЛІАНА

У статті йдеться про особливості поглядів церковного письменника початку III ст. Тертуліана на жінку та її місце у сучасній для нього церковній спільноті. Автором розглянута поступова зміна ставлення Тертуліана до жінки у різні періоди його творчості. Особлива увага приділяється впливу соціальної доктрини Тертуліана на розвиток християнської думки перших століть нашої ери.

Ключові слова: Тертуліан, християнство, жінка, рання церква, монتانізм.

Пам'ятники християнської літератури II та III ст. мають значення як для вивчення історії пізньої античності, так і для розуміння багатьох соціаль-